

#104 Fiscale ambtenaren op de grill (nader beschouwd)

Kunnen ambtenaren van de Belastingdiensten, FIOD, en officieren van justitie – hangende en/of na een strafrechtelijk onderzoek – als getuigen worden gehoord in een (civiel) voorlopig getuigenverhoor? Dat vraagstuk speelt in een zaak van een vermogensbeheerder, die in een strafrechtelijk onderzoek verzeild raakte, als gevolg van een valse brief van een oud-werknemer. De Staat verzette zich tegen het getuigenverhoor, maar krijgt – voorlopig – de kous op de kop.

Wat er aan vooraf ging

In de [Hertoghs Beschouwt van 7 oktober 2018](#) is aandacht besteed aan de beschikking van 7 september 2018 van de Hoge Raad (civiele kamer), die betrekking had op het horen van belastingambtenaren, FIOD-ambtenaren en officieren van justitie in een voorlopig getuigenverhoor, terwijl daarnaast een strafrechtelijk onderzoek gaande was. De Hoge Raad overwoog dat, de enkele omstandigheid dat in het voorlopig getuigenverhoor dezelfde vragen aan de orde komen of dezelfde feiten worden onderzocht als in een procedure bij een andere rechter (in dit geval de strafrechter), geen grond voor de afwijzing van een verzoek tot het houden van een voorlopig getuigenverhoor is. De Hoge Raad voegde daaraan toe dat er wel grond kan zijn voor het beperken van de mogelijkheid van een voorlopig getuigenverhoor als aannemelijk is dat genoemde omstandigheid – het stellen van dezelfde vragen – tot een daadwerkelijke verstoring van het strafrechtelijk onderzoek leidt. Het belang dat daarmee is gemoeid, kan, naar het oordeel van de Hoge Raad, zo zwaarwegend zijn dat het belang bij een voorlopig getuigenverhoor daarvoor moet wijken “zolang dat zwaarwegend belang dat vergt”. Met die laatste toevoeging maakte de Hoge Raad duidelijk dat een eventueel bestaand zwaarwegend belang dat in de weg staat aan een voorlopig getuigenverhoor, niet voor de eeuwigheid geldt. In de genoemde aflevering van Hertoghs Beschouwt stelden wij de vraag of de beschikking van de Hoge Raad wel zo grensverleggend was als in de media werd gesteld.

Verzoek voorlopig getuigenverhoor uitsluitend voor bewijs in strafzaak?

Inmiddels heeft Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden bij beschikking van 30 januari 2019 na verwijzing uitspraak gedaan. Het hof citeert een aantal overwegingen van de Hoge Raad, waaronder die waarin de Hoge Raad opmerkt dat een verzoek tot een voorlopig getuigenverhoor wordt afgewezen indien dat verhoor uitsluitend is verzocht voor het verkrijgen van bewijs voor de strafrechtelijke procedure. Het hof legt vervolgens deze toets aan en oordeelt dat onvoldoende aannemelijk is dat het voorlopig getuigenverhoor *uitsluitend* (cursivering van het hof) is verzocht voor het verkrijgen van bewijs voor de strafrechtelijke procedure. Met al hetgeen de verzoeker had gesteld in het verzoekschrift voor het voorlopig getuigenverhoor, acht het hof dat onvoldoende aannemelijk. Die horde lijkt betrekkelijk gemakkelijk genomen te kunnen worden. Als maar genoeg feiten in het verzoekschrift worden gesteld, waaruit een zelfstandig belang bij een voorlopig getuigenverhoor kan worden afgeleid, zal niet snel geoordeeld worden dat het verzoek uitsluitend is gedaan voor het verkrijgen van bewijs in een (aanpalende) strafzaak. Dat is winst.

Leidt verzoek voorlopig getuigenverhoor tot daadwerkelijke verstoring strafzaak?

Maar daarmee zijn we er nog niet. Het hof heeft – in lijn met de verwijzingsbeschikking van de Hoge Raad – ook de vraag moeten beantwoorden of het horen van de getuigen zal leiden tot een daadwerkelijke verstoring in de strafrechtelijke procedure. Het hof kan dat bij gebreke van concrete informatie over het strafrechtelijk onderzoek (de dienstdoende officier van justitie kon daarop geen antwoord geven) niet vaststellen.

Ambtenaren en officieren mogen als getuigen worden gehoord

Dat betekent – in dit specifieke geval – dat de ambtenaren van de Belastingdienst en de FIOD, en ook de officieren van justitie, mogen worden gehoord. Het hof voegt daaraan – ook in lijn met de beschikking van de Hoge Raad – nog toe, dat de rechter die de getuigen zal horen, ook zelf nog kan beslissen dat het stellen van bepaalde vragen dient te worden belet. Of dat het geval zal zijn, zal nauw samenhangen met de formulering van de vragen aan de getuigen.

Een interessante nieuwe dimensie

De besproken jurisprudentie biedt interessante mogelijkheden om fiscale dienders en officieren van justitie te horen als getuigen. Er blijkt meer mogelijk dan voorheen werd gedacht. In zoverre zijn niet alleen grenzen verkend, maar ook verlegd. Wordt ongetwijfeld vervolgd.